

HJÄLMSERYDS GAMLA KYRKA

Njudung är en del av Småland där det uppfördes flera stenkyrkor under 1100-talet. Några av dessa kyrkor har bevarats och kan än i dag förmedla känslan av ett gudstjänstrum för nästan 1000 år sedan.

Kyrkan i Hjälmseryd uppfördes av sten under tidig medeltid med den då vanliga formen med långhus, kor och halvrund absid i öster. Vi får tänka oss att kyrkorummet under medeltiden var mörkt med endast små fönster och utan bekväma kyrkbänkar. Vidare fanns det invändiga kalkmålningar på väggarna.

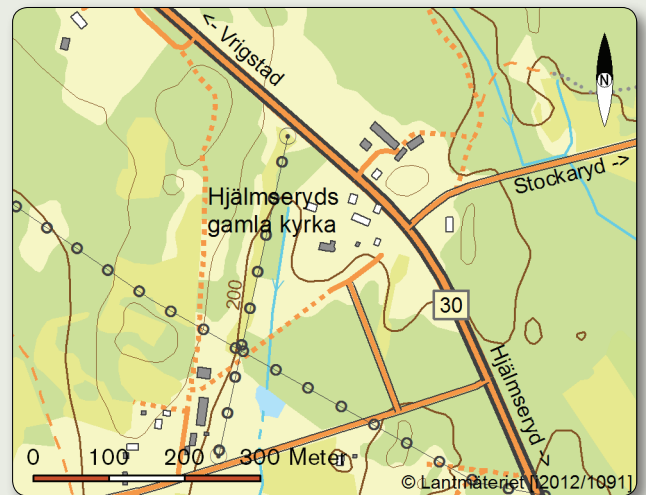
Den gamla kyrkan bedömdes i mitten av 1800-talet vara för liten och för att skapa en ändamålsenlig kyrkobyggnad uppfördes en helt ny 7 kilometer längre söderut. Den överblivna gamla kyrkan såldes till en lanthandlare, som lät riva taket och en del dekorhuggen sandsten och sålde detta vidare. En del sandsten användes vid det nya kyrkbygget och en del skall ha återanvänts vid det samtida kyrkbygget i Vrigstad. Altarskivan av sten återanvändes först som trappsten, men fick senare tjäna som bordsskiva i en trädgård.

Utan tak förföll den gamla kyrkan snabbt och i början av 1930-talet återstod endast de nedre delarna av yttermurarna. Då uppkom idén att återställa byggnaden. Under ledning av den välkände kyrkorestaureraren Erik Lundberg återupbyggdes större delen av kyrkan 1933-34. Den del av kyrkan som en gång i tiden varit särskilt anslående var baldakinportalen. Vid återupbyggnaden samlade man ihop en del ursprungliga stenar som tillvaratagits. Kompletterat med nya stenar kunde den gamla portalen härigenom rekonstrueras.

Tre meter väster om västingången finns ett löst stenblock med hållristningar från bronsåldern – tre koncentriska cirklar och i mitten en skålgrop. I stenens nederkant finns en antydan till en skeppsfigur. På andra sidan vägen ligger ett gravfält från yngre järnålder.

Kyrkans interiör. Foto Jönköpings läns museum.

SMULTRONSTÄLLE 3 I

HITTA HIT

Hjälmseryds gamla kyrka ligger nära riksväg 30 mellan Vrigstad och Lammhult. Ca 7 km söder om Vrigstad.

Koordinater:

N 6351751 / E 470655
(SWEREF 99 TM) // N 57°
18' 27,96", E 14° 30' 46,49"
(WGS84)

Hjälmseryds gamla kyrka. Foto Jönköpings läns museum.

JÖNKÖPINGS LÄNS
MUSEUM

036-30 18 00 • www.jkpglm.se

SMULTRONSTÄLLEN

Ute i landskapet finns massor att upptäcka! Länsmuseet presenterar här smakprov på sevärdheter i Jönköpings län med utgångspunkt i kulturmiljöer och kulturarv.

Här finns välkända kulturminnesmärken såsom Habo kyrka och domarringarna i Smålandsstenar, men också mer okända pärlor såsom flottningsslämningarna i Valån och Stengårdshults kyrka. I länet finner vi många spår efter forna tiders människor och verksamheter, allt ifrån slott- och herresäten till övergivna vägbanor och odlingsrösen i skogsmark.

Vår tanke med Smultronställen är att det ska locka till utflykter i kulturlandskapet – där finns vår historia, som tar sig olika uttryck i den fysiska miljön. Det är ett arv värt att uppleva och värna. Under rubriken Smultronställen kommer vi allteftersom fylla på med ännu fler sevärdheter, både för länsbor och långväga besökare. Ju fler som upptäcker dessa pärlor, desto större möjlighet att de bevaras för framtiden.

FAKTA

I Jönköpings län finns över 40 000 registrerade fornlämningar, 87 riksintressanta kulturmiljöer, närmare 130 byggnadsminnen, ungefär 150 kyrkor, 100-talet hembygdsgårdar med samlad äldre bebyggelse, ett stort antal industrihistoriska miljöer samt två kulturreservat. Därtill finns också ett stort antal kulturmiljöer med bevarandevärd bebyggelse. En del av dessa kan man få information om via länsstyrelsens och kommunernas hemsidor. Man kan även hitta beskrivningar via de olika hembygdsföreningarnas respektive sidor.

BRA ATT VETA

Tillgängligheten till de olika smultronställen varieras. En del är välskyttade, enkelt tillgängliga och uppfyller krav på parkeringsplatser etc. Andra kräver mer av besökaren, kanske behöver man gå en längre sträcka för att nå sitt mål, ibland är det snårig skog och väl framme möts man kanske av en trasig skylt (om det ens funnits någon). Platserna bär dock alltid på en spännande och intressant historia.

Notera också att många av de kulturhistoriska byggnaderna är privatägda och endast tillgängliga för exteriör beskådan. Respektera privat tomtmark. Många kyrkor är öppna sommartid. Under andra tider på året brukar man kunna kontakta kyrkvaktmästaren som öppnar upp.

